

Herhaald slachtofferschap woninginbraak in Enschede, Maastricht en Groningen

Amsterdam, november 1998

Marije van Barlingen
Robert van Overbeeke
Hette Tulner
Guido Müller
Pepijn van Amersfoort
Essy van Dijk

■

Inhoudsopgave

| | | |
|----------------|---|-----------|
| 1 | Inleiding | 3 |
| 2 | Herhaald slachtofferschap woninginbraak | 5 |
| 2.1 | Hoe vaak komt herhaald slachtofferschap voor? | 5 |
| 2.2 | Is er sprake van meer herhalingen dan theoretisch verwacht? | 6 |
| 3 | Hot spots: locaties waar vaak wordt ingebroken | 9 |
| 4 | Tijdstip van inbraak | 13 |
| 5 | Tijdsverloop tussen de herhalingen | 15 |
| 6 | Lessen | 17 |
| 6.1 | Leveren van een gegevensbestand enz. | 17 |
| 6.2 | Definitie van herhaalde inbraak | 19 |
| 6.3 | Ontwikkeling van de meetmethode | 22 |
| 7 | Conclusies | 23 |
| Bijlage | Literatuur | 26 |

1 Inleiding

Naar aanleiding van Britse successen met het aanpakken van herhaald slachtofferschap van woninginbraak¹ heeft het Ministerie van Justitie een aantal grote steden gevraagd om te bezien of er in die steden 'hot spots' wat betreft (herhaald) slachtofferschap van woninginbraken voorkomen. Indien dit het geval zou zijn, bood het ministerie de mogelijkheid van ondersteuning aan bij het opzetten en implementeren van (preventie)-projecten, gericht op dit verschijnsel.

Onderzoeksbureau Van Dijk, Van Soomer en Partners te Amsterdam is daarbij door het ministerie gevraagd de gemeenten te ondersteunen bij het onderzoeken van herhaald slachtofferschap, de ontwikkeling van preventieplannen en de evaluatie van projectmaatregelen.

Drie grote steden in Nederland hebben zich aangemeld bij het ministerie. Dit zijn Enschede, Maastricht en Groningen. Ook Den Haag heeft contact gezocht met het Ministerie van Justitie, maar besloten zonder haar ondersteuning een project te starten. Wel neemt Den Haag deel aan de informatie-uitwisselingsbijeenkomsten.

De uitgangssituaties in Enschede, Maastricht en Groningen verschillen enigszins van elkaar. Bij de regiopolitie Twente, district Zuid-Twente (Enschede) bestaat al langer belangstelling voor een aanpak van woninginbraken. In dit kader is een Vijfsterrenaanpak Woninginbraken door de politie ontwikkeld, waar maatregelen op het gebied van herhaald slachtofferschap gemakkelijk ingepast kunnen worden.

De regiopolitie Limburg-Zuid, district Maastricht wil juist eerst inzicht in het herhaald slachtofferschap verkrijgen alvorens hiervoor (eventueel) een plan van aanpak wordt opgesteld. Wel is woninginbraak reeds een aandachtspunt in het kader van het Grote Stedenbeleid.

Bij de regiopolitie Groningen bestaat belangstelling voor een aanpak van herhaald slachtofferschap woninginbraken in het kader van het integrale plan voor het stedelijke speerpunt Woninginbraak en het Kwaliteitverbeteringstraject van het betreffende district.

Herhaald slachtofferschap van inbraak wordt in dit onderzoek als volgt gedefinieerd:

Er is sprake van herhaald slachtofferschap van woninginbraak als een (al dan niet bewoonde) woning of de bijbehorende berging/box/schuur binnen een periode van drie jaar vaker dan één keer object is geworden van een (poging) tot inbraak, waarbij tussen opeenvolgende inbraken minstens 24 uur verstreken is en waarbij het slachtoffer aangifte gedaan heeft van inbraak.

Als een woning volgens deze definitie herhaald 'slachtoffer' is van inbraak, dan tellen alle inbraken op dat adres binnen de onderzochte periode (hier: drie jaar) mee voor de vaststelling van het totaal aantal inbraken op dat adres.

De reden om voor een tussenpoos van tenminste 24 uur te kiezen is, dat er in de praktijk een aantal gevallen voor bleek te komen waarbij binnen enkele uren na elkaar ingebroken was. Uit de bijbehorende processen-verbaal kon worden afgeleid dat het feitelijk ging om het afmaken van de eerste inbraak. Een periode van 24 uur bleek ongeveer de grens aan te geven tussen 'afmaken eerste inbraak' en 'volgende inbraak'.

Noot 1 Zie bijvoorbeeld Anderson c.s. (1995, 1997), Farrell en Pease (1993), Forrester c.s. (1988, 1990), Pease (1998), Tilley (1993).



Erratum

In de rapportage Herhaald Slachtofferschap van Woninginbraak zijn na het vermenigvuldigen enkele storende fouten ontdekt.

- In alle delen van de rapportage is in de inleiding een zin weggefallen uit de definitie van herhaald slachtofferschap, namelijk: "Insluipingen tellen (derhalve) niet mee."

- In de deelrapportage over Enschede:

pagina 4: iets boven het midden is bij de eerste "bullet" (dikke zwarte punt) het woord 'inbraken' weggefallen. Er hoort dus te staan: "in totaal zijn in Enschede in de onderzoeksperiode 4.295 *inbraken* gepleegd in 3.831 woningen."

pagina x: noot 1 is weggefallen. Deze luidde: "In Enschede is (in tegenstelling tot Groningen en Maastricht) het aantal woningen per buurt niet bekend, daarom zijn hier de absolute aantallen inbraken gebruikt. In het ideale geval zou het absolute aantal inbraken gerelateerd moeten worden aan het aantal woningen per buurt. Dit kan de volgende zaken beïnvloed hebben: het is de vraag of de 'echte' hot spots er nu uitkomen, de vergelijking tussen *algemene* inbraak-hot spots en hot spots van *herhaald* slachtofferschap wordt daarmee twijfelachtig. Zelfs als wel de 'echte' hot spots naar voren komen, is de rangorde van deze buurten vermoedelijk niet correct."

van dijk, van soomeren en partners

Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV
KvK Amsterdam nummer 33176766
Bezoek: Van Diemenstraat 410 - 412, Amsterdam
Post: Van Diemenstraat 374, 1013 CR Amsterdam
Telefoon: 020 625 75 37 Facsimile: 020 627 47 59

Voorliggend rapport bevat de resultaten van de nulmeting. De onderzoeksvragen waren of er sprake is van herhaald slachtofferschap, of dit vaker voorkomt dan verwacht, waar dit dan plaatsvindt en wat de specifieke kenmerken ervan zijn.

Om te achterhalen hoeveel woningen herhaaldelijk 'slachtoffer' werden van woninginbraak is aan elke deelnemend korps gevraagd de plaatselijk als meest betrouwbaar beschouwde politiegegevens over woninginbraak te leveren. In Groningen en Enschede zijn die uit BPS, in Maastricht uit HKS afkomstig.

In alle drie de steden werden gegevens over een periode van drie jaar gevraagd. In Groningen ging het om gegevens van 1/4/'94 tot en met 31/3/'97, in Maastricht om gegevens van 1/1/'95 tot en met 31/12/'97, in Enschede om gegevens van 1/1/'94 tot en met 31/12/'96.

Leeswijzer

De onderzoeksresultaten staan weergegeven in de hoofdstukken 2 tot en met 5. In hoofdstuk 2 wordt behandeld hoe vaak herhaalde inbraken voorkomen en of dit afwijkt van wat theoretisch verwacht kan worden.

In hoofdstuk 3 wordt bekeken in welke buurten en straten de meeste (herhaalde) inbraken voorkomen, de zogenaamde *hot spots*.

In hoofdstuk 4 wordt de verdeling van de (herhaalde) inbraken over het jaar behandeld. In hoofdstuk 5 wordt de tijdsduur tussen twee opeenvolgende inbraken bekeken.

In hoofdstuk 6 worden de lessen gepresenteerd die tijdens het onderzoeksproces zijn opgedaan. Deze kunnen van nut zijn voor andere gemeenten.

In hoofdstuk 7 worden tot slot de conclusies getrokken.

2 Herhaald slachtofferschap woninginbraak

2.1 Hoe vaak komt herhaald slachtofferschap voor?

Het aantal inbraken per stad is simpelweg geteld. Met behulp van de definitie is ook het aantal *herhaalde* inbraken geteld, alsmede het aantal woningen dat daarbij betrokken was. Met deze laatste twee gegevens is het gemiddelde aantal herhalingen per woning berekend. In tabel 2.1 worden de uitkomsten gepresenteerd. Ter vergelijking zijn de gegevens van de regio Haaglanden opgenomen.

Tabel 2.1 Aantal inbraken en herhalingen in onderzoeksperiode (3 jaar)

| | Groningen | Enschede | Maastricht | Haaglanden |
|---|-----------|----------|------------|------------|
| totaal aantal inbraken | 10.004 | 4.295 | 2.667 | 36.434 |
| totaal aantal <i>herhaalde</i> inbraken | 2.091 | 847 | 396 | 4.259 |
| percentage herhaalde inbraken (van het totaal aantal inbraken) | 21 | 20 | 15 | 12 |
| gemiddeld aantal herhalingen per woning (alleen de herhaald slachtofferschapwoningen) | 2,2 | 2,2 | 2,2 | 1,1 |

- Uit tabel 2.1 blijkt dat in Groningen een vijfde deel van alle inbraken in de onderzoeksperiode van drie jaar een herhaalde inbraak betreft. In de onderzoeksperiode hebben 955 panden met herhaalde inbraak te maken gehad, dat wil zeggen: in 1,1% van alle Groningse woningen (totaal waren dat er 83.750 per 1-12-1996) werd meerdere malen ingebroken.
- In Enschede betreft herhaald slachtofferschap van inbraak een vijfde deel van alle inbraken in de onderzoeksperiode. In de onderzoeksperiode van 3 jaar kregen 383 woningen te maken met herhaalde inbraak. Dit betekent dat in 0,6% van alle woningen in Enschede (67.682 in totaal per 31-12-1996) meerdere malen is ingebroken.
- In Maastricht betreft ruim een zevende van alle inbraken in de onderzoeksperiode een herhaalde inbraak. Er zijn in Maastricht in totaal 51.727 woningen (per 31-12-1996). Met andere woorden: van alle woningen in Maastricht werd in 0,3% meerdere malen ingebroken.
- Ter vergelijking enkele cijfers van het Haagse project, dat een eigen analyse heeft gemaakt van alle in HKS geregistreerde woninginbraken van de regio Haaglanden uit de periode 1993 tot en met 1996²: eenachtste van de inbraken betreft een herhaling. In de onderzoeksperiode van 4 jaar kregen 3.430 woningen met herhaalde inbraak te maken. Hoeveel procent van het totaal aantal woningen in de regio Haaglanden dat is, is niet bekend.

De lagere score van Maastricht op proportie herhaalde inbraken zou te maken kunnen hebben met de gegevensbron: HKS. In de andere twee gemeenten is namelijk BPS als gegevensbron gebruikt (zie inleiding). BPS is

Noot 2 De werkwijze in Haaglanden wijkt op details af van de onze. In de definitie van herhaald slachtofferschap in Haaglanden tellen de schuurtjes en (kelder)bozen *die niet rechtstreeks in verbinding staan met de woning* niet mee. Bovendien is de onderzoeksperiode een jaar langer, namelijk 4 jaar. Voorts is als bron niet alleen HKS, maar ook de Politie-monitor gebruikt. De verdere wijze van vergelijken is identiek.

een primair bestand, HKS een secundair bestand (een soort afgeleid bestand) voor een speciaal doel. Er mag evenwel worden verwacht dat eventuele uitval van gegevens geheel willekeurig en over de gehele linie gebeurt. Er zouden in dat geval dus alleen minder inbraken in het bestand terecht komen en alle daarvan afgeleide maten zouden lager uitpakken. De *proportie* herhalingen zou echter gelijk moeten blijven met de proportie herhalingen in een primair bestand. Met andere woorden: het feit dat in Groningen en Enschede een vijfde van alle inbraken een herhaling betreft, terwijl dit in Maastricht een zevende is, houdt een 'echt' verschil in. Het lagere aantal inbraken in Maastricht zou een 'kunstmatig' verschil kunnen inhouden, dat veroorzaakt wordt door het gebruik van een andere bron..

Uit het gemiddelde aantal herhalingen per woning in tabel 2.1 blijkt al dat in sommige woningen waar herhaald is ingebroken *vaker dan twee keer* is ingebroken. Anders kan het gemiddelde immers niet hoger dan 2 zijn. In tabel 2.2 is te zien hoe de (frequentie)verdeling van het aantal herhalingen per woning is in elke stad.

Tabel 2.2 Aantal inbraken op zelfde adres in onderzoeksperiode (3 jaar)

| Hoe vaak ingebroken | Groningen | Enschede | Maastricht |
|---------------------|-----------|----------|------------|
| 1x | 7913 | 3448 | 2271 |
| 2x | 817 | 322 | 156 |
| 3x | 103 | 47 | 15 |
| 4x | 29 | 11 | 4 |
| 5x | 4 | 1 | 1 |
| 6x of meer keer | 2 | 2 | 2 |

Op zich zegt deze frequentieverdeling weinig. Om te weten te komen of deze duidt op iets bijzonders wordt in paragraaf 2.2 ter vergelijking berekend wat de theoretische kans op 2x, 3x, 4x enz. slachtofferschap van woninginbraak is.

2.2 Is er sprake van meer herhalingen dan theoretisch verwacht?

In de tabellen 2.2 tot en met 2.4 wordt weergegeven in hoeveel woningen theoretisch verwacht mag worden dat er herhaaldelijk wordt ingebroken. Als basis voor deze berekening is het inbraakrisico gebruikt. Verder wordt er gebruikt gemaakt van een zogenaamde Poissonverdeling. Deze verdeling is speciaal geschikt voor kansprocessen waarbij de kans op een 'treffer' (een specifieke gebeurtenis) relatief klein is. De gehanteerde formule luidt:

$$P(a) = (L^a/a!)e^{-L}$$

Hierbij is a = het aantal inbraken in de woning, e = het grondtal natuurlijke logaritme (een constante, namelijk ongeveer 2,718) en L = het inbraakrisico.

Door de aldus berekende kansen te vermenigvuldigen met het totaal aantal woningen in de betreffende gemeente, is het aantal woningen berekend waarvan verwacht kan worden dat er herhaald (a maal) is ingebroken. Deze kansen zijn afgezet tegen de werkelijke aantallen herhalingen die gevonden zijn in de drie steden (tabel 2.3 tot en met 2.5).

Tabel 2.3 Groningen: theoretisch verwacht aantal woningen waar herhaald zou moeten zijn ingebroken versus werkelijkheid

| Aantal inbraken | Verwacht aantal woningen | Werkelijk aantal woningen |
|-----------------|--------------------------|---------------------------|
| 2x | 422 | 817 |
| 3x | 14,9 | 103 |
| 4x | 0,4 | 29 |
| 5x | 0,4 | 4 |
| 6x | 0 | 2 |
| Totaal | 438,9 | 955 |

- Herhaald slachtofferschap van inbraak komt in de Groningse werkelijkheid 955 maal voor terwijl 438,9 maal verwacht kon worden; dat is dus 2,2 maal vaker dan verwacht.
- De kans op slachtofferschap van nóg een inbraak blijkt toe te nemen naarmate er vaker is ingebroken in een woning: het verschil tussen het verwachte aantal inbraken en de werkelijke aantallen inbraken neemt toe naarmate er vaker is ingebroken.

Tabel 2.4 Enschede: theoretisch verwacht aantal woningen waar herhaald zou moeten zijn ingebroken versus werkelijkheid

| Aantal inbraken | verwacht aantal woningen | werkelijk aantal woningen |
|--|--------------------------|---------------------------|
| 2x | 127,9 | 322 |
| 3x | 2,7 | 47 |
| 4x | 0 | 11 |
| 5x | 0 | * |
| 6x | 0 | * |
| 7x | 0 | * |
| Totaal aantal woningen waar herhaald is ingebroken | 130,6 | 383 |

- Herhaald slachtofferschap van inbraak komt in Enschede in werkelijkheid 383 maal voor terwijl 130,6 maal verwacht kon worden; dus 2,9 maal vaker voor dan verwacht.
- De kans op slachtofferschap van nóg een inbraak blijkt toe te nemen naarmate er vaker is ingebroken in een woning: het verschil tussen het verwachte aantal inbraken en de werkelijke aantallen inbraken neemt toe naarmate er vaker is ingebroken.

Tabel 2.5 Maastricht: theoretisch verwacht aantal woningen waar herhaald zou zijn ingebroken versus werkelijkheid

| Aantal inbraken | Verwacht aantal woningen | Werkelijk aantal woningen |
|-----------------|--------------------------|---------------------------|
| 2x | 65,3 | 156 |
| 3x | 1,1 | 15 |
| 4x | 0 | 4 |
| 5x | 0 | 1 |
| 9x | 0 | 2 |
| Totaal | 66,4 | 178 |

- Zoals blijkt uit tabel 2.5 komt herhaald slachtofferschap van inbraak ook in Maastricht veel vaker voor dan verwacht mag worden. Terwijl op basis van kansberekening verwacht kon worden dat in 66,4 woningen meer dan één maal zou worden ingebroken, blijkt in 178 woningen meermalen te zijn ingebroken; dit is dus 2,7 maal vaker voor dan verwacht.
- De kans op slachtofferschap van nóg een inbraak blijkt toe te nemen naarmate er vaker is ingebroken in een woning: het verschil tussen het verwachte aantal inbraken en de werkelijke aantallen inbraken neemt toe naarmate er vaker is ingebroken.

Ter vergelijking enkele andere uitkomsten: in het Haagse project komt herhaald slachtofferschap van woninginbraak 2,2x zo vaak voor als verwacht. In heel Nederland komt volgens een secundaire analyse van gegevens van de Politie-monitor uit 1993 en 1995 herhaald slachtofferschap van woninginbraak 2,5x zo vaak voor als verwacht (Hakkert en Oppenhuis, 1996).

Conclusies

- Het totaal inbraken is in Groningen veruit het hoogst. Enschede komt op de tweede plaats, Maastricht op de derde. Het verschil in gegevensbron (HKS in Maastricht, BPS in Groningen en Enschede) kan hierbij een verklarende factor vormen.
- De proportie *herhaalde* inbraken is in Groningen en Enschede vrijwel even hoog (namelijk eenvijfde), terwijl Maastricht een duidelijk lager aandeel herhaalde inbraken heeft (namelijk eenzevende van het totaal aantal inbraken). De afwijkende score van Maastricht kan niet toegeschreven worden aan het gebruik van verschillende bronnen. Het betreft dus een reëel verschil.
- In alle drie de steden komt herhaald slachtofferschap van woninginbraak vaker voor dan verwacht wordt op grond van kansberekening (namelijk 2-3x vaker). Dit is conform het "Nederlands gemiddelde".
- In alle drie steden blijkt dat de kans op slachtofferschap van nóg een inbraak toeneemt naarmate er vaker is ingebroken in een woning; het verschil tussen het verwachte aantal inbraken en de werkelijke aantallen inbraken neemt toe naarmate er vaker is ingebroken.
- De bovenstaande gegevens maken het waarschijnlijk dat herhaalde inbraken in eenzelfde woning niet onafhankelijk van elkaar zijn. In de literatuur worden diverse factoren hiermee in verband gebracht: leefstijl van de bewoner, kenmerken van de woning, kenmerken van de buurt, kenmerken van de dader(s), etc.

3 Hot spots: locaties waar vaak wordt ingebroken

Voor de drie onderzochte steden is nagegaan in welke buurten en straten de meeste (herhaalde) woninginbraken voorkomen. Dit zijn de zogenaamde *hot spots*. We onderscheiden dus *hot spots* van inbraken en *hot spots* van herhaalde inbraak.

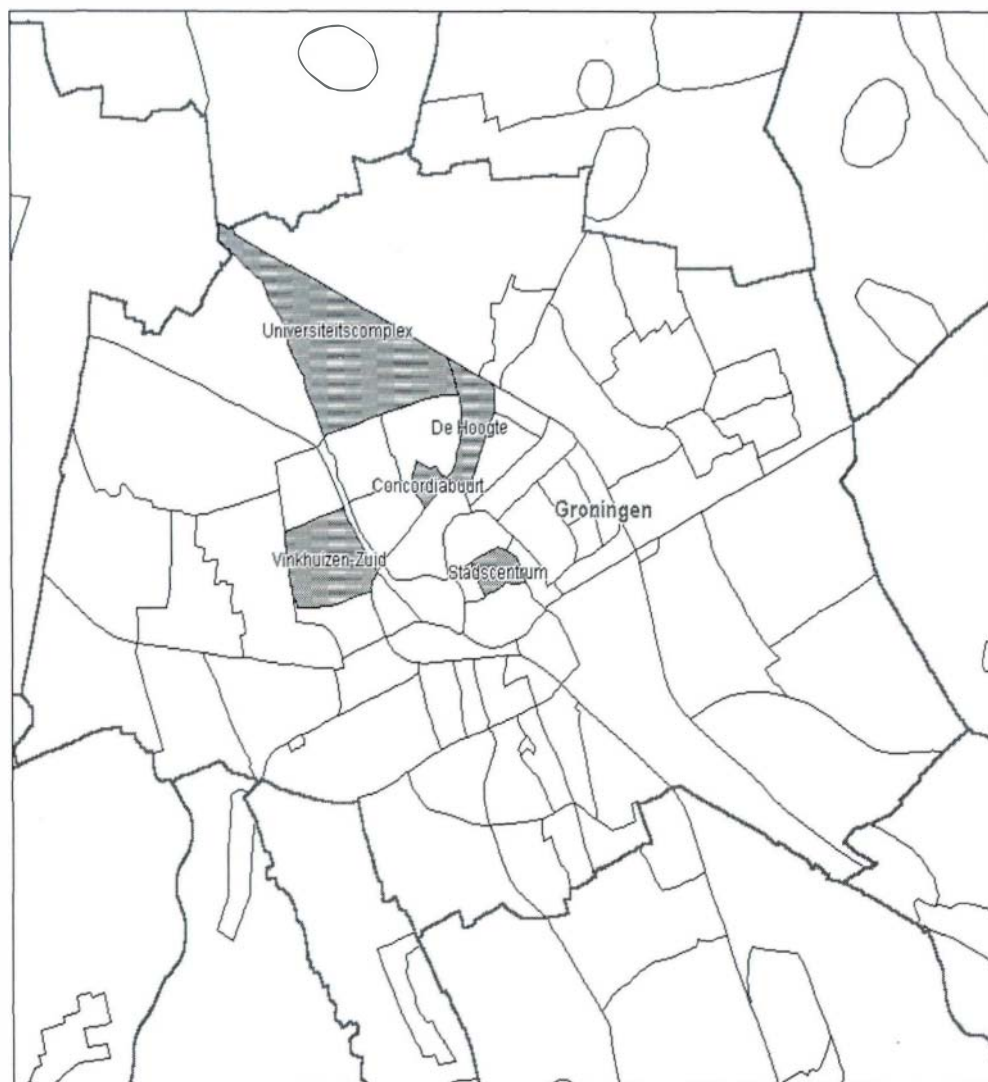
Verder is getracht gemeenschappelijke factoren te ontdekken in de *hot spots* van de drie steden, die een aanzet tot verklaring kunnen vormen. In Maastricht en Groningen is bekend hoeveel woningen elke buurt heeft, hier is daarom het aantal inbraken per buurt gerelateerd aan het aantal woningen per buurt³. Aangezien er geen gegevens beschikbaar zijn over het aantal woningen per straat is er op het niveau van *straten* uitgegaan van het absolute aantal inbraken in een straat.

Uit de gevonden cijfers zijn de volgende conclusies te trekken:

Groningen

- De buurten waar veel wordt ingebroken wordt en waar veel *herhaald* ingebroken wordt komen voor meer dan de helft overeen; Concordiabuur, Vinkhuizen-Zuid en Stadscentrum komen in beide lijsten voor en verschillen hooguit één plaats in de ranglijsten.
- De buurten waar veel herhaalde inbraken plaatsvinden, concentreren zich in de noordwestflank van de stad (globaal tussen Van Starckenborghkanaal en Hoendiep). Het betreft overwegend naoorlogse buurten die in de jaren '60-'70 zijn gebouwd, slecht onderhouden en slecht beveiligd zijn en dreigen te verpauperen. Er staan relatief veel flatgebouwen met flink wat groen ertussen. Tussen de laagbouw woningen zijn veel lange, donkere brandgangen. Het merendeel van de woningen (plm. 80%) is corporatiebezit. Er wonen veel alleenwonenden, zoals studenten, werkende jongeren en bejaarden.
- Het Universiteitscomplex staat bij de herhaalde inbraken op de tweede plaats en komt niet voor in de top-5 van adressen waar het meest wordt ingebroken. Dit heeft te maken met de rekenmethode en het feit dat er slechts 106 woningen op het Universiteitscomplex staan. Er is immers gedeeld door het aantal woningen per buurt om tot die top-5 te komen. Enkele herhalingen in bijvoorbeeld twee panden leiden dan al gauw tot een hoge notering in de top-5 van herhalingen. Beleidsmatig is hier natuurlijk weinig mee aan te vangen.
- Van de zes straten waar de meeste herhaalde inbraken plaats vinden, staan er vier in de algemene top tien van straten waar vaak in wordt gebroken, namelijk: Aquamarijnstraat, Concordiastraat, Lijzijde en Froukemaheerd.
- Dat de bovenstaande straten veel (herhaalde) inbraken kennen, kon de Groningse politie in bijna alle gevallen verklaren uit het feit dat het lange straten, straten met veel flats of straten met veel studentenhuizen betreft.
- Opvallend weinig *straten* waar de meeste (herhaalde) inbraken plaatsvinden liggen in de *buurten* met de meeste (herhaalde) inbraken.

Noot 3 In Enschede is het aantal woningen per buurt (WBS-gebied; WBS staat voor wijk, buurt, straat) niet bekend, daarom zijn hier de absolute aantallen inbraken gebruikt. Dit kan de volgende zaken beïnvloed hebben: het is de vraag of de 'echte' hot spots er nu uitkomen, de vergelijking tussen *algemene* inbraak-hot spots en hot spots van *herhaald* slachtofferschap van inbraak wordt daarmee twijfelachtig. Zelfs als wel de 'echte' hot spots naar voren komen, is de rangorde van deze buurten vermoedelijk niet correct.



Enschede

- Drie van de zes buurten in de top-4 van buurten waar veel herhaald ingebroken wordt, zijn ook terug te vinden in de top-5 van buurten waar het meest wordt ingebroken.

- De *hot spot*buurten kenmerken zich overwegend door naoorlogse bouw (plm. jaren '60) met relatief veel flatgebouwen en een slecht onderhouds- en beveiligingsniveau. Er wonen verhoudingsgewijs veel alleenwonenden (studenten, bejaarden, werkende jongeren, alleenstaande ouders) en veel mensen met lage inkomens zoals WAO-ers, allochtonen, verslaafden (Deppenbroek, Roombeek, Twekkelerveld). Het betreft zowel (voormalige) ambtenarenbuurten (Deppenbroek) als arbeidersbuurten (Pathmos, Roombeek, Zeggelt). Een enkele buurt kent beter gesitueerde, oudere bewoners (Hogeland). De wijken Velve en Lindenhof worden daarentegen gekenmerkt door een sociaal zwakkere bevolking met een groot aandeel drugsdealers en -verslaafden.

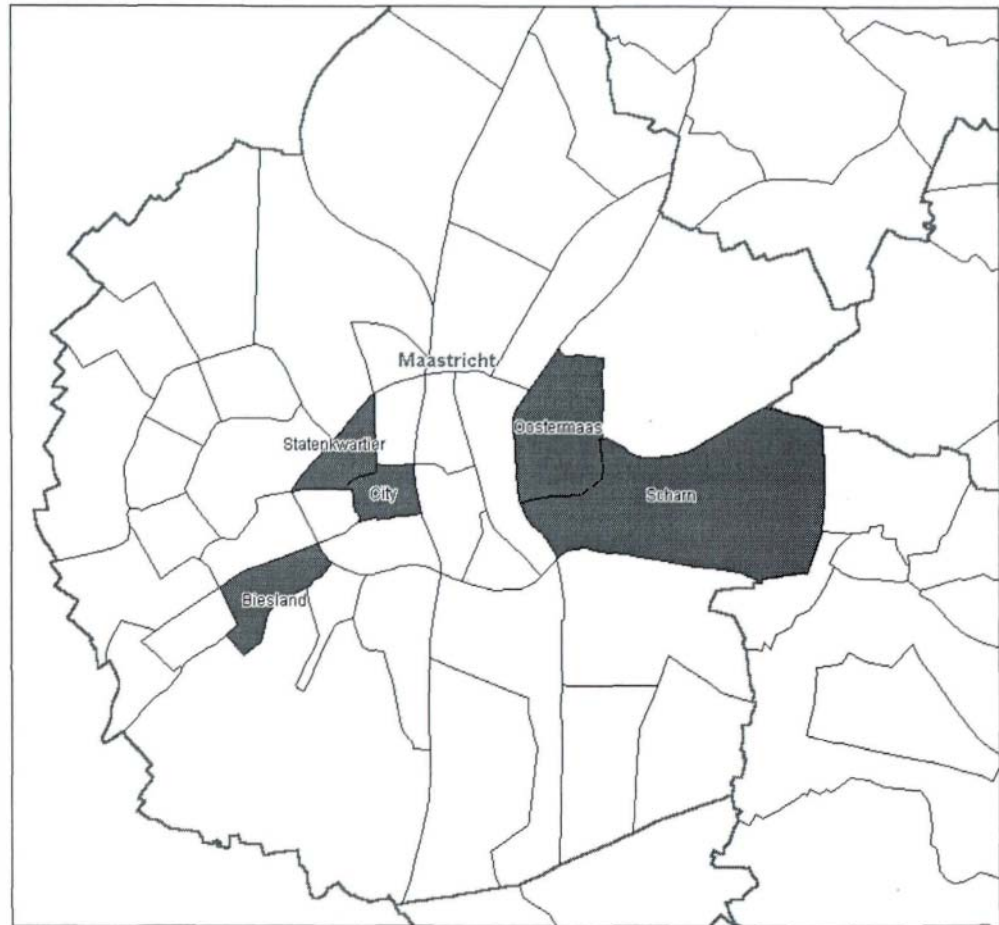
- Overigens is volgens de politie uit eerdere projecten gebleken dat drugs in vrijwel alle *hot spot*buurten een rol spelen. Driekwart van de inbraken zou drugsgelateerd zijn. Met name de aanwezigheid van drugswoningen zou hiervoor verantwoordelijk zijn. Ook ligt er een duidelijke relatie met de levensstijl van de bewoners (veel uitgaan dus veel geld nodig, überhaupt veel uithuizig, weinig sociale cohesie).

- inbraken top-5, maar wel bij de herhalingen top-4.
- Van de zeven straten waar de meeste herhaalde inbraken plaats vinden, staan er vier in de algemene top tien van straten waar vaak in wordt gebroken, namelijk: de Lintveldebrink, Lipperkerkstraat, Deurningerstraat en de Roomweg.
- Veel straten waar de meeste (herhaalde) inbraken plaatsvinden liggen in de buurten met de meeste (herhaalde) inbraken.



Maastricht

- De buurten waar veel wordt ingebroken wordt en waar veel *herhaald* wordt ingebroken komen grotendeels overeen: Oostermaas (ook bekend als Wittevrouwenveld), Statenkwartier, City en Scharn komen in beide lijsten voor. Alleen Biesland komt niet voor in de top-5 van meeste inbraken. Omgekeerd komt het Jekerkwartier niet voor in de top-5 van *herhaalde* inbraken.
- De buurten waar veel herhaalde inbraken plaatsvinden, de zogenaamde *hot spots*, concentreren zich in en direct rond de binnenstad en op de oostoever van de Maas. Zij kenmerken zich door een overwegend naoorlogse bouwtijd (jaren '50-'60) met veel laagbouw. Woningen uit die tijd zijn doorgaans slecht beveiligd en kennen een onderhoudsniveau dat te wensen overlaat.
- Van de tien straten waar de meeste herhaalde inbraken plaats vinden, staan er zes in de algemene top tien van straten waar vaak wordt ingebroken, namelijk: de Statensingel, Bergerstraat, Burg. van Oppenstraat, Herbenusstraat, Meerssenerweg en Wilhelminasingel.
- Zes van de tien *straten* met de meeste (herhaalde) inbraken liggen ook in *buurten* met de meeste (herhaalde) inbraken.



Conclusie

- Bij alle drie de steden zijn de buurten waar veel wordt ingebroken voor ongeveer de helft dezelfde als waar veel *herhaald* wordt ingebroken.
- Wat de straten betreft komen de *hot spots* van inbraken minder vaak overeen met die van *herhaalde* inbraken.
- Met uitzondering van Groningen liggen de straten met veel (herhaalde) inbraken overwegend in de buurten met veel (herhaalde) inbraken.
- De gemeenschappelijke kenmerken van de buurten met veel *herhaalde* inbraken blijken in alle drie de steden te zijn:
 - overwegend sociaal zwakkere buurten met lage sociale cohesie
 - naoorlogse bouwtijd (met name jaren '50-'70)
 - woningen met een slecht beveiligingsniveau / slecht onderhoudsniveau
 - verhoudingsgewijs veel alleenwonenden met een laag inkomen

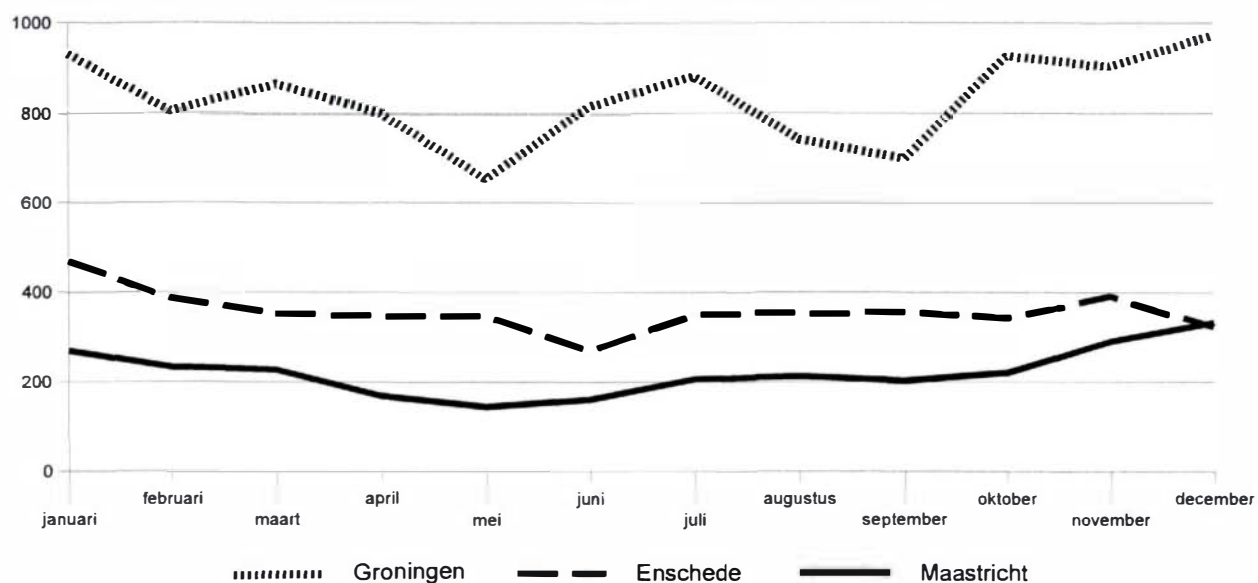
Het gaat kennelijk niet zozeer om rijke buurten met potentieel veel buit, maar vooral om buurten die fysiek als achterstandsbuurt gekenschetst kunnen worden en sociaal weinig cohesie en weinig sociale controle kennen. De bouwtijd is vermoedelijk van minder belang. Uit eerdere projecten is bekend dat het veeleer om het slechte beveiligingsniveau (meestal samenhangend met achterstallig onderhoud) van de woningen gaat. Enkele jaren geleden bevonden dergelijke woningen zich vooral in de vooroorlogse en 19e eeuwse wijken. Na de stadsvernieuwingsgolf waarin deze wijken grondig zijn opgeknapt, zien we dat nu de (vroeg-)naoorlogse wijken relatief het slechtst onderhouden zijn en het laagste beveiligingsniveau hebben. De naoorlogse wijken zijn kennelijk de nieuwe achterstandswijken.

4 Tijdstip van inbraak

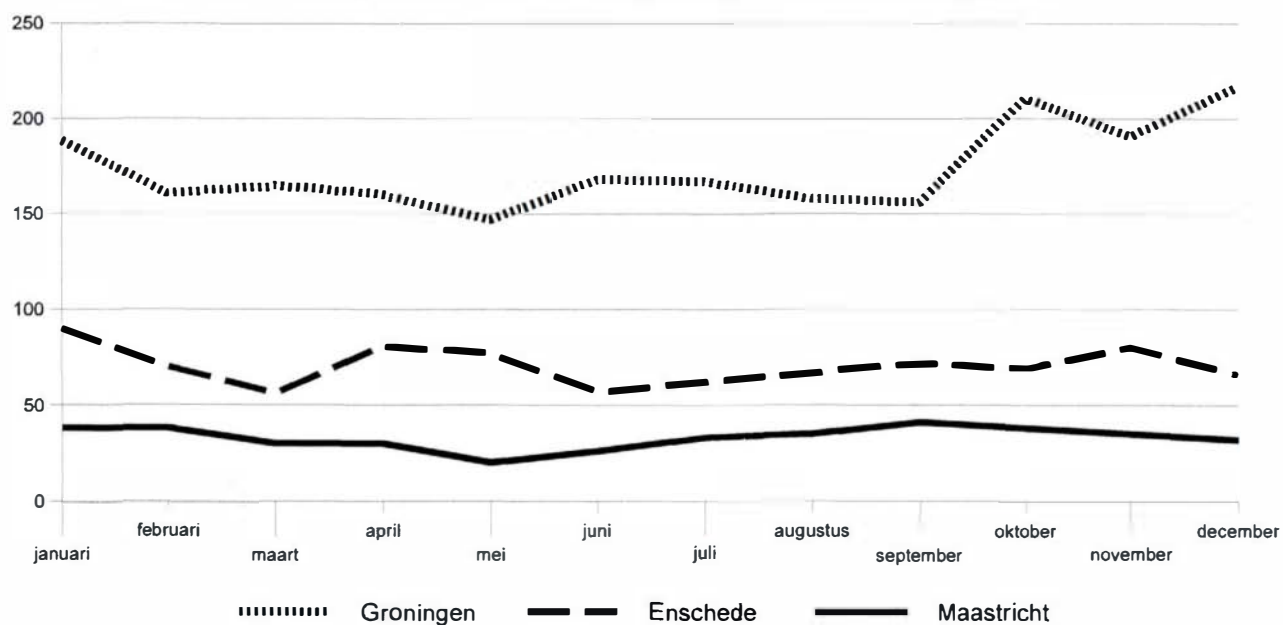
De spreiding over het jaar

In de volgende twee afbeeldingen wordt voor de drie onderzoeksgemeenten weergegeven: de spreiding van *alle* woninginbraken over het jaar (Afb. 4.1) en de spreiding van *herhaalde* inbraken over het jaar (Afb. 4.2).

Afbeelding 4.1 Aantal inbraken per maand in onderzoeksperiode



Afbeelding 4.2 Aantal *herhaalde* inbraken per maand in onderzoeksperiode



Groningen

- In de maanden oktober tot en met januari vinden relatief de meeste inbraken plaats. In mindere mate springen de maanden maart en juli eruit. Relatief de minste inbraken vinden plaats in mei en september.
- Bij de herhaalde inbraken komen ook de maanden oktober tot en met januari sterker naar voren dan andere maanden. Met enige goede wil zijn ook lichte pieken te zien rond maart en (juni/)juli, maar het verschil met de andere maanden is gering. Ook de dalen rondom mei en (augustus/)september komen hier tot uiting, maar het verschil met de andere maanden is klein. Samenvattend kunnen we dus stellen dat het patroon van de spreiding van alle inbraken terugkomt in het patroon van de herhaalde inbraken, maar dan sterk gedempt. Het verschil tussen beide patronen is overigens wel significant.

Enschede

- In januari, februari en november vinden meer inbraken plaats dan in de andere maanden. In juni vinden relatief de minste inbraken plaats.
- De herhaalde inbraken komen in januari, april en november meer voor dan in andere maanden. In maart en juni vinden relatief de minste herhalingen plaats.
- Het patroon van herhaalde inbraken komt slechts voor een deel overeen met dat van alle inbraken in het algemeen. Het verschil is significant.

Maastricht

- Met name november tot en met januari vallen op door de grote aantallen inbraken. In de maanden april tot en met juni wordt juist weinig ingebroken, waarbij mei de rustigste maand is.
- Bij de herhaalde inbraken bevindt zich een piek in september/oktober en in januari/februari. Dit spoort dus niet helemaal met het patroon in de 'inbraken algemeen'. Het dal in mei komt wel terug in beide patronen. Het verschil tussen de verdeling van herhaalde inbraken en van algemene inbraken is significant.

De spreiding over de dagdelen van een etmaal en over de dagen van de week

Hierover blijkt het lastig uitspraken te doen, omdat tijdstippen niet altijd betrouwbaar worden geregistreerd. Vaak wordt er bijvoorbeeld een ruime marge aangegeven, bijvoorbeeld: "de inbraak vond plaats tussen 20.00 uur en 24.00 uur", "de inbraak vond plaats tussen 25/12/'97 en 6/1/'98". In het gegevensbestand wordt soms slechts één van deze tijden of data opgenomen. Ook komt het voor dat de tijd waarop het incident is *ingevoerd* in het registratiesysteem wordt ingevuld. In dat geval kan er dus al gauw een paar dagen verschil zijn met het tijdstip waarop het feit plaatsvond. Kortom: deze informatie bleek niet betrouwbaar genoeg om hier te gebruiken. De registratiegegevens zijn wel betrouwbaar genoeg om als basis te dienen voor een overzicht van de spreiding over het jaar, zoals hierboven.

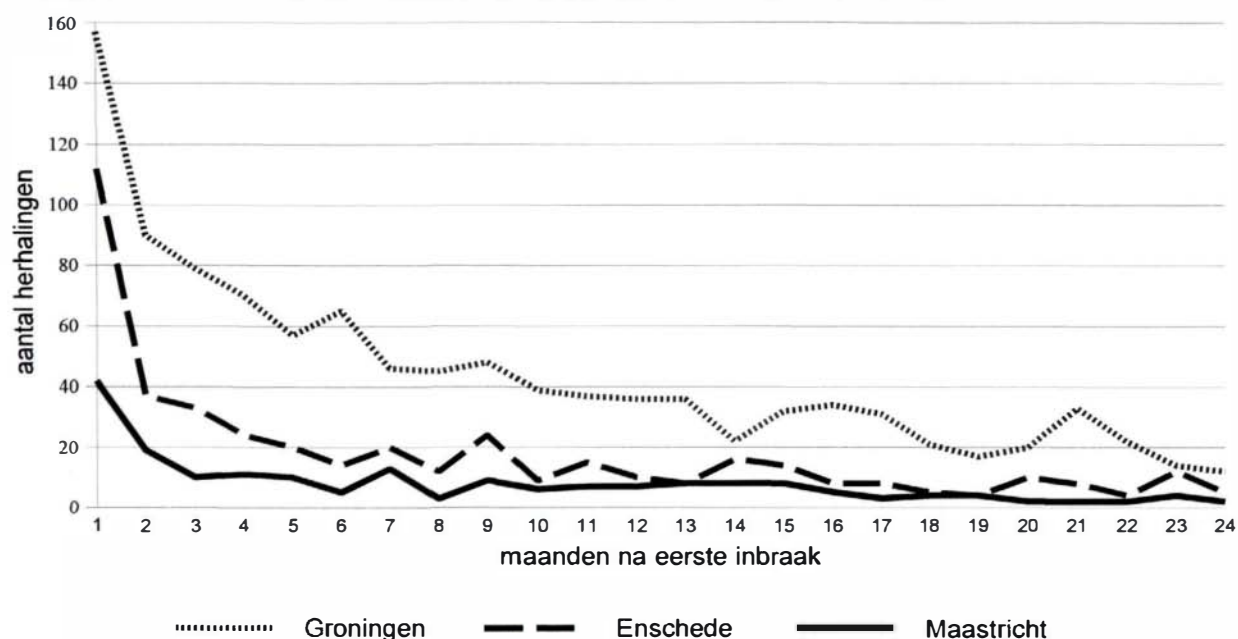
Conclusie

De maanden waarin veel herhaalde inbraken plaatsvinden, zijn slechts in ongeveer de helft van de gevallen maanden waarin *in het algemeen* veel wordt ingebroken in de drie steden. De verschillen zijn zelfs significant. Kennelijk vinden herhalingen dus niet geheel willekeurig plaats (anders zouden ze immers dezelfde verdeling hebben als alle inbraken), maar dat ze een eigen dynamiek hebben die slechts voor een deel overeenkomt met die van inbraken in het algemeen.

5 Tijdsverloop tussen de herhalingen

Hoeveel tijd zit er tussen twee inbraken in hetzelfde woning? Dat is de vraag die in dit hoofdstuk centraal staat. Met deze informatie kan bepaald worden wanneer het risico van herhaling het grootst is. In afbeelding 5.1 wordt de verdeling van het tijdsverloop in de drie steden weergegeven.

Afbeelding 5.1 Aantal herhalingen na de eerste inbraak (per maand)



- Globaal blijkt dat de tijd tussen twee inbraken varieert tussen een dag en ruim twee jaar.
- De gemiddelde tijdsduur tussen twee inbraken op hetzelfde adres varieert van 8,5 maand (Enschede, namelijk 254 dagen) via ruim 9 maanden (Groningen: 280 dagen) tot bijna 10 maanden (Maastricht: 291 dagen).
- Overall blijken de meeste herhalingen in de eerste weken na een inbraak plaats te vinden. In afbeelding 5.2 belichten we daarom de eerste acht weken apart.

Onderstaand (tabel 5.1) wordt aangegeven hoe het percentage herhalingen verloopt in de tijd. Dat wil zeggen: er wordt aangegeven hoeveel procent van de herhalingen heeft plaatsgevonden na 1 week, 1 maand, een half jaar, 1 jaar na een inbraak. Ter vergelijking zijn de gegevens van het project in Den Haag in de tabel opgenomen.

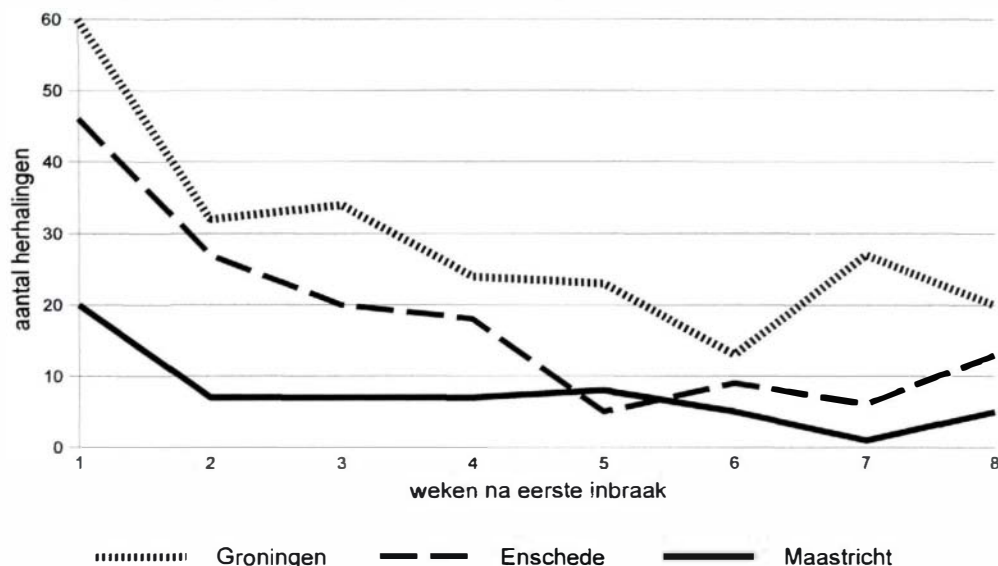
Tabel 5.1 Tijdsverloop van het percentage herhaalde inbraken

| | % na 1 week | % na 1 maand | % na een half jaar | % na 1 jaar | % na 2 jaar |
|------------|----------------|-----------------|-----------------------|----------------|----------------|
| Groningen | 5 | 14 | 46 | 68 | 94 |
| Enschede | 10 | 24 | 52 | 71 | 93 |
| Maastricht | 9 | 19 | 45 | 65 | 89 |
| Den Haag | ■ | 16 | 42 | 63 | 87 |

In tabel 5.1 is te zien dat in 1 week tijd al 5-10% van de herhalingen heeft plaatsgevonden. Na 1 maand ligt dat percentage op 14-24 en na een half jaar op vrijwel de helft. Een jaar na een inbraak is ongeveer 65-70% van de herhalingen uitgevoerd en twee jaar na dato ongeveer 90%. De resterende herhalingen vinden meer dan twee jaar na een inbraak plaats. In het Haagse project liggen de percentages een fractie lager, maar is het patroon vergelijkbaar.

Omdat het merendeel van de herhalingen in de eerste maand na een inbraak plaatsvindt, worden de eerste weken in afbeelding 5.2 apart onder de loep genomen.

Afbeelding 5.2 Aantal herhalingen in de eerste acht weken na een inbraak



- Met name in de eerste week na een inbraak vinden veel herhalingen plaats. In de tweede week is het aantal herhalingen gehalveerd en in de weken daarna neemt het aantal herhalingen geleidelijk steeds verder af (met af en toe een uitschieter naar boven of beneden). Na twee jaar (niet te zien in de afbeeldingen) is de kans op herhaling afgenomen tot vrijwel nul.
- Deze bevindingen komen overeen met die in de Britse onderzoeksliteratuur en met die in het Haagse project.

6 Lessen

De ervaringen met het uitvoeren van de voorgaande berekeningen zijn toe te spitsen op de volgende punten:

- leveren van gegevensbestanden uit de politieregistratie;
- definitie van 'herhaalde inbraak';
- ontwikkeling van de meetmethode.

6.1 Leveren van een gegevensbestand uit de politieregistratie

Keuze van een bron

Als bron van informatie over (herhaald) slachtofferschap van woninginbraak hebben we aangiftegegevens uit de politieregistratie gebruikt. Als alternatieven hadden we bijvoorbeeld ook kunnen kiezen voor daderinterviews of slachtofferinterviews. Daar kleven echter de nodige bezwaren aan. Het gebruik van aangiftegegevens uit de politieregistratie is overigens niet vrij van bezwaren, maar valt te prefereren in vergelijking met de alternatieven (zie voor een overzicht van bezwaren per bron bijvoorbeeld Kleemans, 1996).

Bij aangiften moet bedacht worden dat het altijd om een onderschatting gaat van het werkelijk aantal inbraken, omdat niet iedereen aangifte doet van een woninginbraak. Niet alle inbraken komen dus ter kennis van de politie. Overigens is het aangiftepercentage van woninginbraak hoog (landelijk ongeveer 80%; zie Eijken, 1993. In Enschede zelfs ongeveer 90%; zie Kleemans, 1996). Met de onderschatting valt het waarschijnlijk dus wel mee. Voor pogingen tot woninginbraak ligt het aangiftepercentage doorgaans rond de 50% (in Den Haag bleek het echter op 27% te liggen, zie Arends, 1997). Aangezien pogingen ook in de definitie zijn opgenomen, betekent dit dat het aantal pogingen in de bestanden beduidend sterker onderschat is dan het aantal geslaagde inbraken.

Voor herhalingen geldt dat het aangiftepercentage relatief steeds lager wordt naarmate het aantal herhalingen toeneemt. De aangiftebereidheid van slachtoffers neemt namelijk af naarmate ze vaker slachtoffer zijn geworden. Dit valt theoretisch te verklaren. Immers, als de aangiftebereidheid 80% is, is de aangiftebereidheid voor slachtofferschap van twee opeenvolgende inbraken ruwweg⁴ 80% maal 80%, ofwel 64%. Voor elk volgend slachtofferschap van inbraak daalt de theoretische aangiftebereidheid op overeenkomstige wijze, ook als de meer verfijnde formule wordt gebruikt die in paragraaf 2.2 is gepresenteerd.

Keuze van een registratiesysteem

Er zijn diverse politieregistratiesystemen waaruit men kan kiezen als men een analyse wil uitvoeren. In het algemeen kan er minimaal gekozen worden uit een bedrijfsprocessensysteem (zoals BPS) en een systeem voor opsporingsdoeleinden (zoals HKS). Bij dit project hebben we de keuze vooral laten afhangen van de vraag welk systeem plaatselijk het meest nauwkeurig en structureel wordt bijgehouden wat betreft het delict woninginbraak. In twee steden kregen we zodoende gegevens uit BPS, in één uit HKS. BPS is een zogenaamd primair bestand, HKS een secundair. Dat wil zoveel

Noot 4 Eigenlijk zou de nauwkeuriger formule uit paragraaf 2.2 hier gebruikt moeten worden, waarbij voor L niet het inbraakrisico maar de aangiftebereidheid wordt ingevuld. In essentie komt het echter grofweg neer op kwadrateren van de aangiftebereidheid. Om redenen van begrijpelijkheid wordt hier daarom deze grove berekening gebruikt.

zeggen als: binnenkomende gegevens worden direct geregistreerd in een primair bestand zoals BPS, maar pas daarna doorgesluisd naar secundaire bestanden (met een speciaal doel) zoals HKS. Tussen een primair en een secundair bestand zit dus: tijd, selectie en een mogelijke foutmarge. Dat maakt BPS in principe tot een vollediger (en meer valide) gegevensbestand dan HKS. Soms is er in politiekorpsen echter een speciale functionaris of afdeling die speciaal toeziet op de nauwgezette invulling van secundaire bestanden. In dat geval hebben die secundaire bestanden eveneens een zeer hoog volledigheidsgelalte (en dito validiteit).

Gegevensextractie

Het leveren van de benodigde gegevens blijkt veelal lastig werk voor de politie, vooral als deze gegevens als elektronisch bestand (bijvoorbeeld op diskette) geleverd moeten worden. De politieregistratiesystemen zijn namelijk minder geschikt voor data-extractie en -analyse om de eenvoudige reden dat ze daar nooit voor bedoeld zijn geweest. Om het populair te zeggen: je kunt er van alles aan informatie instoppen, maar daarna krijg je het er haast niet meer uit. Ten opzichte van enkele jaren geleden is het overigens al een flinke verbetering dat het nu überhaupt mogelijk is gegevens als elektronisch bestand te leveren. In principe zouden ze zelfs via e-mail verstuurd kunnen worden, maar dat gebeurt niet vanwege de privacygevoelige aard der gegevens. Immers: iedereen zou die gegevens kunnen onderscheppen.

Het genereren van een gegevensbestand kost vooral veel moeite als het om HKS-gegevens gaat. HKS is namelijk opgebouwd uit zeer veel verschillende deelbestanden⁵. Wanneer je een analyse wilt uitvoeren, moet er eerst een aantal van die deelbestanden aan elkaar gekoppeld worden. Verder is er een zogenaamde DEX-module (een deelpakket software) nodig voor data-extractie. Niet iedere politieregio beschikt over zo'n module. Maar zelfs als men daar wel over beschikt, is het gebruik ervan meestal geen dagelijkse kost en kan het extraheren van de data met de nodige moeite gepaard gaan.

Het kost hoe dan ook vaak flink wat tijd voor de politie om een bestand aan te maken dat zich leent voor de door ons gewenste analyse, mede omdat de reguliere werkzaamheden gewoon doorgaan en er een geschikt moment moet worden gezocht om deze klus uit te voeren. In de praktijk blijkt het bestand bovendien een aantal keren heen en weer gestuurd te moeten worden tussen politie en onderzoeksbureau voordat het alle gevraagde gegevens bevat.

Ook als er een BPS-bestand opgestuurd wordt, kan er heel wat werk aan vastzitten. Het kan gebeuren dat dit als een ASCII-tekstbestand is aangemaakt. Dit betekent vooral voor de onderzoekers een hoop werk. Het bestand moet namelijk eerst in een 'rekenformat' te omgezet worden. Hiervoor zijn niet alleen automatische procedures, maar ook handmatige correcties nodig.

In één geval bleek er bij een politiekorps iemand beschikbaar die de gegevens uit BPS in een SPSS-format kon zetten (SPSS is een veelgebruikt pakket voor statistische analyse van gegevens, dat bij dit onderzoek ook is gebruikt). Dit is uiteraard de meest ideale situatie voor de onderzoekers. Als het gegevensbestand eenmaal gemaakt is, dienen er nog een aantal (al dan niet handmatige) correcties te worden uitgevoerd voordat het analyseren kan beginnen. Veel van die correcties hebben te maken met

Noot 5 Dit omdat HKS een zogenaamde multi-relationale structuur kent. Deze maakt het mogelijk om bijvoorbeeld gegevens van één persoon aan meerdere delicten te koppelen. Per analyse kunnen verschillende koppelingen worden gemaakt. Door de grote hoeveelheid gegevens die HKS bevat zou het systeem onhanteerbaar, traag en star worden als er *niet* met een multi-relationale structuur werd gewerkt en alle informatie permanent aan elkaar gekoppeld zou zijn.

kleine verschillen in definitie (zie hieronder bij 'Definitie'). Andere kunnen te maken hebben met plaatselijke afwijkende registratiegewoontes. Meer details omtrent de correcties zijn onderstaand te vinden onder het kopje 'Definitie'.

Privacywet

Aanvankelijk stuitte we bij de politie op aarzeling om gegevens mee te geven aan een extern onderzoeksbureau. Het betreft immers tot personen herleidbare gegevens die beschermd zijn door de privacywet: er staan namelijk adressen van slachtofferwoningen in het gegevensbestand. In één geval kwam er een privacy-officier van het O.M. aan te pas, die ons verzocht om toestemming te vragen aan het Parket-Generaal in Den Haag. Dit omdat er recent nieuwe wetgeving van kracht was geworden met betrekking tot verstrekking van gegevens aan derden.

Het Parket-Generaal meldde dat er in principe geen beletsel is om geaggregeerde politiegegevens aan een onderzoeksbureau te verstrekken ten behoeve van statistisch gebruik. In dat geval mag de lokale officier beslissen over verstrekking van de informatie. De nieuwe wetgeving hield volgens het Parket-Generaal juist een versoepeling in, onder meer voor dit soort gevallen.

Kwaliteit van de gegevens

De hier gebruikte gegevens betreffen alle 'diefstallen uit woning' inclusief pogingen daartoe, waarvan proces-verbaal is opgemaakt (aangiften dus). We hebben hiervan de volgende details (variabelen) opgevraagd:

- pv-nummer
- datum
- tijdstip
- postcode en/of wbs-code
- huisnummer (incl. toevoegingen)
- straatnaam
- woonplaats
- woningtype
- modus operandi

In de praktijk blijken de variabelen "modus operandi", "woningtype" en "tijdstip van inbraak" vaak geen betrouwbare informatie te bevatten of überhaupt niet leverbaar te zijn. Bij het invullen van het proces-verbaal worden deze gegevens namelijk niet structureel genoteerd. Het is daarom raadzaam alleen de meest elementaire variabelen te gebruiken voor de analyse, zoals: straatnaam, huisnummer en toevoeging, woonplaats, wbs-code of postcode, datum.

6.2 Definitie van herhaalde inbraak

De door ons gehanteerde definitie is in de inleiding beschreven. Het vaststellen van een herhaling is niet eenduidig te doen. Sterker nog: je kunt er eeuwig over blijven discussiëren of iets nu een herhaling is of niet. Uitgangspunt is in ieder geval dat het om *woningen* gaat waar ingebroken wordt, niet om mensen die slachtoffer worden. Dit heeft uiteraard een reden. De veronderstelling is namelijk dat het de eigenschappen van een woning zijn die het tot een aantrekkelijk inbraakobject maken, niet de eigenschappen van de bewoner. Diens gedrag speelt natuurlijk wel mee (bijvoorbeeld de mate waarin deze beveiligingsmaatregelen heeft genomen, de mate van uithuizigheid), maar niet in die mate dat een inbreker zich op de persoon van de bewoner richt. Het is onzes inziens bijvoorbeeld niet zo dat een inbreker een bewoner volgt wanneer deze verhuist, omdat het zo'n lekker slordig persoon is die altijd deuren en ramen open laat staan als hij

niet thuis is. Er zijn in eerder onderzoek aanwijzingen te vinden waarmee deze veronderstelling harder gemaakt kan worden (zie Van Burik c.s., 1991).

Vervolgens is er een aantal zaken waarover een beslissing genomen moet worden en die correcties met zich mee kunnen brengen in het aangeleverde gegevensbestand:

- Wat doe je met 'meerhuishoudenwoningen' die één huisnummer hebben, maar verschillende bewoners die geen gezamenlijke huishouding voeren, zoals studentenhuizen, bejaardenhuizen, opvangtehuizen?
- Wat doe je met diefstal uit bergingen?
- Binnen welke periode moet er opnieuw ingebroken worden om van een herhaling te spreken?
- Wat doe je met valse aangiften en dubbele aangiften?
- Hoe tel je pogingen en insluipingen?

Meerhuishoudenpanden

Wat betreft de meerhuishoudenpanden gaat het om een tamelijk arbitraire beslissing die voor een belangrijk deel afhangt van de persoonlijke smaak. Er valt namelijk vrijwel evenveel te zeggen voor de optie 'als één woning tellen' als voor de optie 'als verschillende woningen tellen'. Wij hebben de keuze gemaakt om afzonderlijke kamers, appartementen e.d. binnen zo'n pand als zelfstandige woningen te tellen. Dit om twee belangrijke bezwaren te voorkomen:

- inbraken op hetzelfde tijdstip in verschillende vertrekken van zo'n pand (bijvoorbeeld door dezelfde inbreker die in één moeite door een reeks inbraken in dat pand pleegt) zouden anders niet geregistreerd kunnen worden. Immers, als je zo'n meerhuishoudenpand als één woning ziet, zou een reeks inbraken op hetzelfde moment als één inbraak gelden. Dit zou een onderschatting van het aantal (herhaalde) inbraken opleveren.
- portiekwoningen en etagewoningen zonder apart huisnummer zouden als één woning geteld worden. Dit zou een overschatting van het aantal herhalingen opleveren als er op diverse momenten ingebroken is in verschillende woningen in dat pand.

Aan de door ons gehanteerde methode kleeft overigens ook een bezwaar. Door een meerhuishoudenpand niet als één pand te tellen, komt het (eventuele) verhoogde inbraakrisico dat zo'n pand loopt niet tot uiting. Immers, de inbraken in verschillende vertrekken van de woning tellen niet als herhalingen, maar als afzonderlijke inbraken. De - zeer plausible - mogelijkheid dat zo'n pand als geheel aantrekkelijk zou kunnen zijn voor een potentiële inbreker wordt zo verwaarloosd.

Bergingen

Wetsartikelen vormen de basis voor de definitie van delicten in politieregistratiesystemen zoals HKS. HKS volgt zelfs geheel de indeling uit het wetboek.

Het probleem met bergingen is, dat de wet inbraken in bergingen alleen als woninginbraak benoemt als een berging aan de bijbehorende woning is vastgebouwd. Inbraak uit een losstaande berging geldt dus niet als woninginbraak.

Deze definitie is juridisch ongetwijfeld erg handig, maar een beetje lastig als je met registratiegegevens moet werken, waarin zelden is aangegeven of de berging aan het huis vastzat. Daarom moet een keuze gemaakt worden tussen: alle inbraken in bergingen meetellen of juist niet meetellen.

Wij hebben ervoor gekozen ze wel mee te tellen. Het argument hierbij was: het gaat steeds om diefstal van goederen van de bewoner. Waar die goederen nu precies stonden, maakt voor die bewoner weinig uit: er zijn simpelweg spullen ontvreemd op het woonadres door middel van braak. Bovendien gaan we ervan uit dat de politiefunctionaris die de inbraak

geregistreerd heeft, de afweging 'wel/niet diefstal uit woning' al gemaakt heeft. Met andere woorden: zo'n inbraak uit een berging staat niet voor niets bij de 'diefstallen uit woning'.

Periode en dubbele aangiften

Er moet een minimum- en een maximumperiode vastgesteld worden tussen twee opeenvolgende inbraken op hetzelfde adres waarbinnen men van een herhaling kan spreken.

Zo kwamen wij regelmatig twee opeenvolgende inbraken op hetzelfde adres tegen binnen een uur na elkaar. Wat moet je daarmee? Navraag leerde dat het vaak een vervolgaangifte betreft van dezelfde inbraak. De slachtoffers hebben later bijvoorbeeld ontdekt dat er nog iets ontbreekt en doen nogmaals aangifte. Politiemensen adviseerden om alle inbraken op dezelfde dag als één inbraak te zien. Daarom hebben we gesteld dat er minimaal 24 uur tussen twee inbraken op hetzelfde adres moet zitten om als een herhaalde inbraak te tellen.

Een vergelijkbaar verhaal geldt voor de maximumperiode. Wanneer zie je twee opeenvolgende inbraken op hetzelfde adres nog als herhaling en wanneer niet? Stel dat er zes jaar tussen zit, moet je dat dan nog steeds als herhaling zien? Wij vonden dat toch wel wat gortig. Aanvankelijk hadden we een maximumtermijn van een jaar vastgesteld als grens. Later zijn we hiervan teruggekomen toen bleek dat het er bij de Poissonverdeling (voor het berekenen van de theoretische kans op een herhaling; zie hieronder bij "Ontwikkeling van de meetmethode" en in 2.1 bij "Theorie") niet toe doet hoeveel tijd er tussen twee opeenvolgende inbraken zit. We hebben toen de totale onderzoeksperiode genomen als maximumgrens, namelijk 3 jaar.

Valse aangiften

Het komt voor dat mensen aangifte doen van een inbraak die in werkelijkheid niet plaatsgevonden heeft. Men doet dit uit oneigenlijke motieven zoals het willen oplichten van de verzekering, wraaknemen op bekenden en dergelijke. Volgens de politie komt dit verschijnsel vooral in sociaal zwakkere buurten voor.

De gegevens zijn gecontroleerd op dit soort valse aangiftes en zondig gecorrigeerd.

Pogingen en insluipingen

Pogingen tot woninginbraak staan vaak tussen de geslaagde inbraken. Alleen uit de begeleidende tekst kan opgemaakt worden dat het een poging betreft. Pogingen tot woninginbraak tellen in onze definitie mee.

Insluipingen zijn geslaagde diefstallen uit woningen en staan dus gewoon tussen de aangeleverde gegevens. Er is echter een verschil met inbraken: bij insluipingen heeft geen 'braak' plaatsgevonden. Om die reden tellen wij ze niet mee.

Al met al zullen er altijd correcties uitgevoerd moeten worden. Sommige kunnen met behulp van de computer automatisch worden uitgevoerd, andere zullen handmatig moeten.

Correcties die automatisch kunnen worden gedaan:

- dubbele aangiften (op basis van datum en tijdstip)
- meerhuishoudenwoningen (op basis van straatnaam, huisnummer en toevoeging),
- minimum- en maximumperiode

Handmatige correcties:

- insluipingen (op basis van vrije tekst)
- valse aangiften (op basis van vrije tekst)
- meerhuishoudenwoningen (soms nodig als registratiewijze geen automatische verwerking toelaat)

6.3 Ontwikkeling van de meetmethode

In grote lijnen komt de meetmethode erop neer dat de theoretische kans op een herhaling op hetzelfde adres en het werkelijk aantal herhalingen met elkaar vergeleken worden. Er is dus een *rekenmethode* nodig voor het berekenen van de theoretische kans en een *telmethode* voor het tellen van het werkelijk aantal herhalingen.

Om met het laatste te beginnen: hiervoor gebruikte men alles wat onder "definitie" is gesteld. Daarmee is het leeuwendeel van de herhalingen gedekt. Er blijven meestal enkele twijfelgevallen over. Hiervoor is overleg gepleegd met de politie. Aan de hand van de tekst van het proces-verbaal dat bij de betreffende inbraak hoort, kan zij gewoonlijk wel achterhalen of het al dan niet een herhaling betreft. Het tellen zelf kan, nadat de onder 'Definitie' genoemde correcties zijn uitgevoerd, automatisch plaatsvinden.

Voor de rekenmethode dient men zich te verdiepen in de kansberekening. Aanvankelijk berekenden we de kans op twee inbraken op hetzelfde adres als het kwadraat van het inbraakrisico, de kans op drie inbraken op hetzelfde adres als het inbraakrisico tot de derde macht, enz. Later ontdekten we dat dit weliswaar een goede benadering van de theoretische kans geeft, maar dat het nog nauwkeuriger kan als je gebruik maakt van een zg. Poissonverdeling. Dit is een kansverdeling die speciaal bedoeld is voor kansprocessen waarbij de kans op een 'treffer' (een specifieke gebeurtenis) relatief klein is. In de praktijk ziet het eruit als een formule waarmee je simpelweg de kansen berekent die bij het betreffende aantal herhalingen horen: $P(a) = (L^a/a!)e^{-L}$

Hierbij is a = het aantal inbraken in de woning, e = het grondtal natuurlijke logaritme (een constante, namelijk ongeveer 2,718) en L = het inbraakrisico. Door de aldus berekende kansen te vermenigvuldigen met het totaal aantal woningen in de betreffende gemeente, is het aantal woningen berekend waarvan verwacht kan worden dat er herhaald (a maal) is ingebroken. Het resultaat is het aantal woningen waarin je theoretisch gezien herhalingen zou verwachten. Dit vergelijk je met het werkelijk aantal herhalingen het resultaat van de telling dus), bijvoorbeeld door werkelijk aantal te delen door theoretisch aantal. Hieruit komt een getal dat aangeeft hoeveel vaker (of minder vaak) dan verwacht herhalingen voorkomen.

7 Conclusies

Aantal

In alle drie de steden komt herhaald slachtofferschap vaker voor dan je op grond van kansberekening zou verwachten, namelijk tussen de twee en drie keer zo vaak. Eenvijfde (Groningen, Enschede) tot eenzevende (Maastricht) van het totaal aantal inbraken blijkt een herhaling te betreffen.

Het gemiddeld aantal inbraken per woning dat herhaaldelijk slachtoffer is geworden, ligt in alle drie de steden op 2,2.

In alle drie steden blijkt bovendien dat de kans op slachtofferschap van nóg een inbraak telkens toeneemt naarmate er vaker is ingebroken in een woning. Dit verschijnsel wordt ook in de Britse literatuur geconstateerd.

Deze gegevens maken het waarschijnlijk dat herhaalde inbraken in eenzelfde woning niet onafhankelijk van elkaar zijn. In de literatuur worden diverse mogelijke verklaringen geopperd: leefstijl van de bewoner⁶, kenmerken van de woning, kenmerken van de buurt, kenmerken van de dader(s), etc. Of deze factoren werkelijk een rol spelen is nog niet afdoende onderzocht en zal in dit onderzoek worden 'meegenomen'.

Hot spots

Kunnen we op basis van de bevindingen in de drie projectgemeenten nu een voorlopige typologie opstellen van buurten die herhaaldelijk slachtoffer worden van woninginbraak? Hebben die buurten een gemeenschappelijke noemer? Het antwoord luidt onzes inziens gedeeltelijk bevestigend. Het gaat in de meeste gevallen om achterstandsbuurten met de volgende kenmerken:

- een laag onderhoudsniveau
- een laag beveiligingsniveau;
- weinig sociale cohesie;
- weinig sociale controle (onder meer tot uiting komend in een hoge mate van doorstroming en een grote verscheidenheid aan culturen en huishoudentypen (relatief veel alleenwonenden, zoals studenten, werkende jongeren en bejaarden; relatief veel allochtonen, eenoudergezinnen, WAO-ers)

In een bespreking van deze bevindingen met (politie)vertegenwoordigers uit de drie gemeenten werd hieraan toegevoegd, dat in veel van deze buurten ook drugsproblematiek speelt, met name door de aanwezigheid van drugspannen. Het zou dus voor een deel om inbraken met een *instrumenteel* karakter (namelijk ten behoeve van drugsgebruik) kunnen gaan.

In veel gevallen blijken dergelijke kenmerken vooral in de vroeg-naoorlogse buurten te vinden. Deze buurten zijn dan ook, na de recente stadsvernieuwing, als de nieuwe achterstandsbuurten aan te merken.

Britse onderzoekers wijzen er bovendien op dat de daders vaak binnen een straal van ongeveer 1,5 kilometer rond een *hot spot* wonen. Het lijkt verstandig daar in Nederland rekening mee te houden.

Er is ook een (geringer) aantal *hot spot*buurten dat juist als welvarend gekenschetst kan worden. In dergelijke buurten gaat het vermoedelijk om de verwachting van de dader dat er waardevolle buit te halen valt.

Bij het vergelijken van de *hot spots* van herhalingen met de hot spots van 'woninginbraken in het algemeen' zien we dat het slechts gedeeltelijk dezelfde buurten betreft. De herhalingen-*hot spots* hebben dus kennelijk

Noot 6 Hakkert & Oppenhuis, (1996) komen op basis van een literatuuronderzoek overigens tot de conclusie dat leefstijl een zeer geringe rol speelt.

speciale eigenschappen die ervoor zorgen dat ze aantrekkelijk zijn om er juist herhaald in te breken. Dit is overigens een bevinding die niet overeenkomt met andere Nederlandse onderzoeken (Kleemans, 1996; Hakkert en Oppenhuis, 1996).

Verder kan een deel van herhaald slachtofferschap kennelijk niet uit kenmerken op buurtniveau verklaard worden. Dit blijkt onder meer uit het feit dat de *straten* waar herhaald slachtofferschap vaak voorkomt niet altijd in de *buurten* met een hoog herhalingsgehalte liggen. Het kan zijn dat die straten op zichzelf aantrekkelijk gevonden worden (wat naar de mening van plaatselijk bekende politiemensen inderdaad plausibel is). Daarnaast spelen vermoedelijk kenmerken van individuele slachtoffers (woningen of bewoners) een rol. Een woning kan er immers aantrekkelijk uitspringen in een overigens voor inbrekers onaantrekkelijke buurt, bijvoorbeeld door kenmerken van de woning of door gedrag van de bewoner(s).

Aan de hand van interviews met aangehouden inbrekers trachten we in de loop van de komende jaren meer zicht te krijgen op de precieze factoren die aantrekkingskracht op hen uitoefenen. In het eindrapport hopen we derhalve gedetailleerdere uitspraken te kunnen doen.

Tijdstip

In alle drie steden zijn er bij de verdeling van inbraken over het jaar pieken waarneembaar in het aantal inbraken in najaar en winter. Deze pieken zijn slechts in ongeveer de helft van de gevallen terug te vinden in de verdeling van *herhaalde* inbraken over het jaar. Kennelijk hebben herhaalde inbraken gedeeltelijk een eigen dynamiek.

Tijdsverloop

Net als in de Engelse projecten blijkt het risico op herhaald slachtofferschap van woninginbraak het grootst in de eerste paar weken na een inbraak; met name in de eerste week vinden veel herhalingen plaats, namelijk 5-10% van alle herhalingen. Na een maand heeft eenzevende tot eenkwart van de herhalingen plaatsgevonden en na een half jaar ongeveer de helft. Na twee jaar heeft negentiende van de herhalingen plaatsgehad.

Er zijn wel kleine verschillen tussen de steden in tijdsverloop tussen twee inbraken in hetzelfde woning. Zo vinden er in de eerste weken meer herhalingen plaats in Enschede en Maastricht dan in Groningen. Zes maanden na een inbraak is het verschil in tijdsverloop tussen de steden echter vrijwel verdwenen. Ook aan het gemiddelde aantal maanden tussen twee inbraken op hetzelfde adres is te zien dat er verschillen tussen de steden bestaan: dit aantal varieert van gemiddeld achteneenhalve maand (Enschede) tot bijna tien maanden (Maastricht).

Lessen

Hoewel afzonderlijke politiekorpsen of -functionarissen soms huiverig staan tegenover het verstrekken van privacygevoelige informatie aan een onderzoeksbureau, is er wettelijk geen belemmering om dit te doen, mits het om geaggregeerde gegevens gaat ten behoeve van statistisch gebruik⁷. In dat geval is de lokale officier bevoegd hierover te beslissen.

Het is tegenwoordig mogelijk om politiegegevens als elektronisch bestand te leveren. Het genereren van gegevensbestanden uit politieregistratiesystemen ten behoeve van analyse blijkt echter lastig en tijdrovend werk voor de politie. Dit komt onder andere omdat deze systemen nooit bedoeld zijn voor data-extractie en -analyse. Soms brengen dergelijke bestanden

Noot 7 Strikt genomen gaat het in de fase van het vaststellen van herhaald slachtofferschap overigens niet om geaggregeerde gegevens: dit wordt immers per individueel woning vastgesteld. Nadat de woningen zijn geselecteerd die herhaaldelijk slachtoffer zijn geworden van woninginbraak, vindt de analyse wel op geaggregeerd niveau plaats.

bovendien veel werk mee voor de onderzoekers (met name als het om BPS-gegevens gaat: die worden soms aangeleverd in ASCII-tekstformat).

Niet alle variabelen blijken betrouwbare informatie te bevatten. Het is verstandig daarom alleen met de meest elementaire variabelen te werken, zoals straatnaam, huisnummer en toevoeging, woonplaats, wbs-code of postcode, datum.

In alle gevallen is het nodig correcties uit te voeren op de toegezonden gegevensbestanden, bijvoorbeeld voor dubbele aangiften, valse aangiften, insluipingen, afbakening van minimum- en maximumperiode. Hoewel veel correcties met behulp van de computer zijn uit te voeren, is het onvermijdelijk om ook handmatig correcties toe te passen (met name valse aangiften en insluipingen, die aan de hand van de zogenaamde 'vrije tekst' opgespoord moeten worden). De telling van herhaalde inbraken kan - uiteraard na deze correcties - wel automatisch geschieden.

Voor het berekenen van de theoretisch verwachte kans kan het beste gebruik gemaakt worden van de zogenaamde Poissonverdeling. Deze is speciaal bedoeld voor kansprocessen waarbij de kans op een gebeurtenis relatief klein is, zoals in dit geval de kans op een (herhaalde) inbraak.

Bijlage Literatuur

- Anderson, D. S. Chenery and K. Pease - *Biting back: tackling repeat burglary and car crime*. Home office, Crime Detection and Prevention Series, no. 58, 1995.
- Anderson, D. S. Chenery and K. Pease - *Biting back II: tackling repeat burglary and car crime*. Home office, Crime Detection and Prevention Series, no. 82, 1997.
- Arends, G. i.o.v. politie Haaglanden, onderdeel Segbroek-Loosduinen - *Herhaald slachtofferschap bij woninginbraak in de regio Haaglanden 1993-1996*. Regiopolitie Haaglanden, informatieknooppunt Haaglanden, Analyse en Research, Den Haag, 1997.
- Bridgeman, C. and J. Taylor-Browne - *The PRG Burglary Manual*. Home Office, Police Research Group, 1996.
- Burik, A.E. van, R.W. van Overbeeke en P.F. van Soomeren (m.m.v. H.J. Korthals Altes) - *Modus Operandi Woninginbraak: eindrapportage daderonderzoek*. Bureau Landelijk Coördinator Voorkoming Misdrijven, Den Haag, 1991.
- Ellingworth, D. T. Hope, D.R. Osborn, A. Trickett and K. Pease - Prior Victimization and Crime Risk. In: *Int. J. of Risk, Security and Crime Prevention*, pp.201-212.
- Eijken, A.W.M. - *Criminaliteitsbeeld van Nederland. Omvang, achtergronden, spreiding en preventie van criminaliteit 1980-1992*. Den Haag, Ministerie van Justitie, 1993.
- Farrell, Graham and Ken Pease - *Once bitten, twice bitten: repeat victimisation and its implications for Crime Prevention*. Police Research Group, Crime Prevention Unit series, paper 46, London: Home Office Police Department, 1993.
- Forrester, David, Mike Chatterton and Ken Pease with the assistance of Robin Brown - *The Kirkholt Burglary Prevention Project, Rochdale*. Crime Prevention Unit, paper 13, London: Home Office, 1988.
- Forrester, David, Samantha Frenz, Martin O'Connell and Ken Pease - *The Kirkholt Burglary Project: Phase II*. Crime Prevention Unit, paper 23, London: Home Office, 1990.
- Hakkert, A. en E. Oppenhuis m.m.v. K. Blits en T. Eijken - *Herhaald slachtofferschap; omvang, verschijningsvormen en mogelijkheden voor een aanpak*. Ministerie van Justitie, Dienst Preventie, Jeugdbescherming en Reclassering, 1996.
- Kleemans, E.R. - *Strategische misdaadanalyse en stedelijke criminaliteit (diss.)*. Universiteit Twente, faculteit Bestuurskunde, Internationaal Politie Instituut Twente, 1996.
- Pease, K. - *Repeat Victimization: Taking Stock*. Home office, Crime Detection and Prevention Series, no. 90, 1998.
- Tilley, Nick - *After Kirkholt; Theory, Method and Results of Replication Evaluations*. Police Research Group, Crime Prevention Unit Series, paper 47, London: Home Office, 1993.